

ЗВИЧАЇ, ТРАДИЦІЇ, ОБРЯДИ НАРОДІВ ЄВРОПИ

Викладач: доктор філологічних наук, професор Павленко Ірина Яківна

Кафедра: слов'янської філології, 2 –й корпус ЗНУ, 4 поверх, ауд. 424. 426

E-mail: irinaznu@gmail.com

Телефон: (061)228-41-05 – кафедра, (061)289-12-84 - деканат

Інші засоби зв'язку: Viber – (+38)0509876825, WhatsApp-(+38)0509876825

Освітня програма, рівень вищої освіти		бакалавр				
Статус дисципліни		Нормативна				
Кредити ECTS	3	Навч. рік	2023-2024	Рік навчання 2, семестр -2	Тижні	10
Кількість годин	90	Кількість змістових модулів¹	4	Лекційні заняття – 20 Практичні заняття – 10 Самостійна робота – 60		
Вид контролю	залік					
Посилання на курс в Moodle		https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=11328				
Консультації:		Згідно з розкладом раз на тиждень у професорській кафедрі слов'янської філології (ауд. 424 другого корпусу ЗНУ). У разі дистанційного навчання – в той самий час у системі дистанційного навчання zoom				

ОПИС КУРСУ

Дисципліна спрямована на виконання основних вимог імплементованої Україною Конвенції ЮНЕСКО "Про охорону нематеріальної культурної спадщини" (2003), передбачає міждисциплінарний підхід до звичаєвої культури народів Європи, вивчення генези, розвиток та сучасний стан календарної та родинно-побутової обрядовості, їх місце у сучасній культурі, передусім ритуалістиці.

Мета курсу.

Ознайомлення з походженням, розвитком та трансформацією звичаєво-ритуальної культури народів Європи, основними традиційними обрядовими комплексами, їх функціями та семантикою.

Предметом вивчення є звичаї, традиції та обряди народів Європи, які було зафіксовано впродовж останніх 2,5 століть та подекуди зустрічаються й до сьогодні.

У процесі вивчення дисципліни студенти отримують інформації про ритуально-міфологічні витоки традиційної та сучасної культури народів Європи, спільність засад культури та зв'язок традиції з сучасною масовою культурою.

¹ 1 змістовий модуль = 15 годин (0,5 кредита ECTS)

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У разі успішного завершення курсу студент зможє:

- орієнтуватися у традиційній обрядовій культурі Європи;
- зрозуміти спільну генезу звичаїв, обрядів та традицій Європи;
- бачити єдність загальнолюдського та національного у обрядовій традиції народів Європи;
- аналізувати та зіставляти звичаї, традиції та обряди різних народів Європи;
- розрізняти календарну та родинно-побутову традиції, їх витоки, функції, динаміку розвитку та трансформації;
- помічати традиційні елементи сучасної обрядовості (офіційної та неофіційної, включаючи молодіжні субкультури)
- визначати ритуальні витоки багатьох складових масової культури, зокрема різних жанрів художньої літератури та кінематографу.

ОСНОВНІ НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

1. Astrid Krabbe Trolle. Winter Solstice Celebrations in Denmark: A Growing Non-Religious Ritualisation <http://infinity.wecabrio.com/098845016X-how-to-celebrate-winter-solstice.pdf>
 2. Christensen, Henrik Reintoft, Brian Arly Jacobsen, and Signe Engelbreth Larsen, eds. 2019. Religion i det Offentlige rum i et Dansk Perspektiv. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
 3. Edensor, Tim. 2006. National Identity, Popular Culture and Everyday Life. London: Bloomsbury
- До кожної теми пропонується список наукових джерел. Всі вони є на відповідній сторінці СЕЗН Moodle ЗНУ.
<https://moodle.znu.edu.ua/course/edit.php?id=11328>

КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЗВА ФАКУЛЬТЕТУ
Силабус навчальної дисципліни

Контрольний захід		Термін виконання	% від загальної оцінки
Поточний контроль (max 60%)			
<i>Змістовий модуль 1 (розділ 1)</i>	Вивчення та аналіз пропонованої літератури, опитування за питаннями плану	2 тиждень	5
	Есе на тему «Обряд як форма регуляції стосунків людини зі світом» (2,5 – 3, 5 сторінки 14 кегль, 1,5 інтервал)	3 тиждень	10
<i>Змістовий модуль 2 (розділ 2)</i>	Зіставлення за запропонованим планом основних обрядових календарних комплексів різних народів Європи	5 тиждень	10
	Від членів родини, близьких знайомих та друзів зробити записи календарної обрядової поезії та елементів традиційних та сучасних обрядів та обрядодій	6 тиждень	5
<i>Змістовий модуль N (розділ 3)</i>	Тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ	7 тиждень	5
	Від членів родини, близьких знайомих та друзів зробити записи родинно-побутової обрядової поезії та елементів традиційних та сучасних обрядів та обрядодій	8 тиждень	5
<i>Змістовий модуль N (розділ 4)</i>	Опитування за питаннями практичних занять	9 тиждень	10
	Есе на тему (буде конкретизована згідно з пропозиціями студентів) «Сучасна культура та традиційні обряди»; «Звичаєва культура сучасності (на матеріалі культури певного народу/країни)» (2,5 – 3, 5 сторінки 14 кегль, 1,5 інтервал) Підготувати відповідну презентацію	10 тиждень	10
Підсумковий контроль (max 40%)			
<i>Підсумкове теоретичне завдання. Тестування</i>			10
Співбесіда			15
<i>Підсумкове практичне завдання. Аналіз міфо-ритуальної основи сучасного твору/офіційного обряду/ звичаю(1,% - 2 сторіки).</i>			15
Разом			100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано

F	1 – 34 (незадовільно – з обов’язковим повторним курсом)		
---	---	--	--

РОЗКЛАД КУРСУ ЗА ТЕМАМИ І КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Тиждень і вид заняття	Тема змістового модулю	Контрольний захід	Кількість балів
Змістовий модуль 1			
Тиждень 1 Лекція 1	Звичаї, традиції, обряди: походження, розвиток, функції, семантика	Вивчення та аналіз пропонованої літератури, опитування за питаннями плану	5
Тиждень 2 Лекція 2		Есе на тему «Обряд як форма регуляції стосунків людини зі світом»	10
Семінар 1			
Змістовний модуль 2			
Тиждень 3 Лекція 3	Календарна обрядовість.	Зіставлення за запропонованим планом основних обрядових календарних комплексів різних народів Європи	10
Тиждень 4 Лекція 4	Міфо-ритуальна основа.		
Семінар 2	Загальнолюдське та національне.	Від членів родини, близьких знайомих та друзів зробити записи календарної обрядової поезії та елементів традиційних та сучасних обрядів та обрядодій	5
Тиждень 5 Лекція 5			
Змістовий модуль 3			
Тиждень 6 Лекція 6	Родинно-побутова обрядовість. Ініціація. Обряди народження та смерті. Семантика та прагматика	Тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ	5
Семінар 3			
Тиждень 7 Лекція 7			
Тиждень 8 Лекція 8		Від членів родини, близьких знайомих та друзів зробити записи родинно-побутової обрядової поезії та елементів традиційних та сучасних обрядів та обрядодій	5
Семінар 4			
Змістовний модуль 4			
Тиждень 9 Лекція 9	Звичаї, традиції обряди сучасної Європи. Стан збереженості. Характер кореляції сучасної «офіційної» обрядовості та традиційної ритуалістики, Відгук у масовій культурі	Опитування за питаннями практичних занять	5
Тиждень 10 Лекція 10			
Семінар 5		Есе на тему (буде конкретизована згідно з пропозиціями студентів) «Сучасна культура та традиційні обряди»; «Звичаєва культура сучасності (на матеріалі культури певного народу/країни)» Підготувати відповідну	15

	(кінематографі, художній літературі) та у молодіжних субкультурах.	презентацію	
--	--	-------------	--

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. Борисенко В. К. Сімейна обрядовість українців ХХ - початку ХХІ століття / Валентина Борисенко ; [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ. - Київ, 2016. - 256 с. + 80 іл.
2. Вархол Й. Календарна та сімейна обрядовість українців Словаччини / Йосиф Вархол ; [голов. ред. Г. Скрипник]; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ, 2019. 268 с.
3. Найден О. С. Міф. Фольклор. Образ. – К. : Видавець Олег Філюк, 2016. – 317 с.: іл.
4. Стішова, Н. С. Українські календарні свята осіннього циклу : монографія / Наталія Стішова ; [голов. ред. Г. Скрипник] ; НАН України, ІМФЕ. - Київ, 2017. - 240 с.
5. Юрійчук М., Ткаченко В. Сімейні звичаї та обряди Південно-Західного Поділля (за експедиційними дослідженнями с. Новосілка Заліщинського р-ну Тернопіл. обл.) / Марія Юрійчук, Віктор Ткаченко ; НАН України, ІМФЕ ім. М.Т.Рильського. - НІЕЗ «Переяслав». - Київ : Видавець Олег Філюк, 2016. - 246 с. : іл.

1. Максимович М. Дні та місяці українського селянина / М. Максимович. - Київ : Обереги, 2002. 188 с.
2. Astrid Krabbe Trolle. Winter Solstice Celebrations in Denmark: A Growing Non-Religious Ritualisation <http://infinity.wecabrio.com/098845016X-how-to-celebrate-winter-solstice.pdf>
3. Christensen, Henrik Reintoft, Brian Arly Jacobsen, and Signe Engelbreth Larsen, eds. 2019. Religion i det Offentlige rum i et Dansk Perspektiv. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
4. Edensor, Tim. 2006. National Identity, Popular Culture and Everyday Life. London: Bloomsbury
5. Klingenberg, Maria. 2019. Youth and Religion in Sweden: Orientations to Religion amongst “Believers”, “Atheists” and “the Uninterested”. Nordic Journal of Religion and Society 32: 148–67.
6. THE RITUAL YEAR 12: Regulating Customs. egulating Customs The Yearbook of the SIEF (Société Internationale d’Ethnologie et de Folklore) Working Group on the Ritual Year. Moscow: POLYMEDIA, 2021. 206 p.
7. Winder, Belinda. 2009. Positive Aspects of Fire: Fire in Ritual and Religion. The Irish Journal of Psychology 30: 5–19.

Інформаційні джерела: (від 10 посилань).

1. Electronic Journal of Folklore. Folk Belief, Storytelling, Customs and other Cultural Studies. <http://www.folklore.ee/folklore.e/index.html>
2. Slavic and East European Folklore Association
<http://www.virginia.edu/~slavic/seefa>
3. Slavic and East European Folklore Association
<http://www.virginia.edu/~slavic/seefa>
4. Anthropology of East Europe Review: Central Europe, Eastern Europe and Eurasia (AEER)
<http://www.depaul.edu/~rrotenbe/aeer/>
5. De Proverbio: Electronic Publisher of Proverb Studies and Collections
<http://info.utas.edu.au/docs/flonta/DP,1,1,95/GRZYBEK.html>
6. Fabula: Zeitschrift fur Erzahlforschung
Journal of Folktale Studies
Revue d'Etudes sur le Conte Populaire
<http://www.degruyter.de/journals/fabula/index.html>
7. Journal of American Folklore
<http://afsnet.org/>
8. Journal of Folklore Research
<http://www.indiana.edu/~jofr/home.html>
9. Marvels and Tales: Journal of Fairy-Tale Studies
<http://www.langlab.wayne.edu/MarvelsHome/links.html>
10. <https://ethnomuseum.ru/kollekcii/vystavki-onlajn1/drevo-zhizni-duhovnye-tradiciinarodov-vostochnoj-evropy/>

Повні списки літератури до курсу та окремих тем подано на відповідній сторінці у СЕЗН Moodle ЗНУ

РЕГУЛЯЦІЯ І ПОЛІТИКИ КУРСУ²

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування усіх занять є обов'язковим, оскільки курс розрахований не лише на систематизацію раніше отриманих знань та формування літературознавчих компетентностей, але й на розвиток навичок літературознавчого аналізу, аналізу наукових та навчальних джерел, готує до самостійної дослідницької роботи, написання магістерської роботи/проекту зокрема.

Пропущені з поважних причин заняття відпрацьовуються впродовж наступного тижня під час планових консультацій у формі співбесіди або через Moodle ЗНУ у формі тестування або індивідуального письмового завдання з пропущеної теми. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це плагіат. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ в додатку до силабусу).

Всі надіслані на перевірку роботи проходять перевірку на наявність текстових запозичень і будуть перевірятися викладачем лише за умов відсутності плагіату. Роботи, що не відповідають принципам академічної доброчесності, не оцінюються (у електронний журнал ставиться 0). Якщо плагіат виявлено вперше, роботу можна переробити. За умови відповідності правилам академічної доброчесності викладач її перевірить та виставить відповідну оцінку. Якщо плагіат буде виявлено знову, студент відпрацьовує відповідну тему у формі співбесіди та повторного написання роботи у присутності викладача.

Читання з гаджету або підручника під час усної відповіді розцінюється як порушення норм академічної доброчесності та оцінюванню не підлягає, у журнал за тему виставляється 0.

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег.

Під час занять гаджети (комп'ютери, телефони, електронні книжки) мають бути відключені за винятком тих ситуацій, коли студенти

- підготували презентацію та не мають іншої можливості її продемонструвати;*
- отримують завдання знайти текст для літературознавчого аналізу, перевірити цитату або зіставити різні визначення літературознавчих термінів у навчальній та довідковій літературі, в т.ч. і в енциклопедіях;*
- виконують контрольну роботу, яку необхідно в короткий термін надіслати на перевірку через Moodle ЗНУ або на електронну пошту викладача.*

Користуватися інтернетом під час аудиторних занять можна лише у названих випадках.

² Тут зазначається все, що важливо для курсу: наприклад, умови допуску до лабораторій, реактивів тощо. Викладач сам вирішує, що треба знати студенту для успішного проходження курсу!

За використання під час заняття гаджетів без дозволу викладача з будь-якою метою (списування, читання матеріалів, листування, спілкування у соціальних мережах) студент втрачає всі зароблені під час пари бали.

Категорично забороняється приносити телефони та планшети на екзамен. За використання гаджетів під час заліку та екзамену студент отримує 0 балів за відповідну форму контролю та у призначений викладачем (визначений деканатом) час приходиться на перескладання.

За умов дистанційного навчання комунікація «викладач-студент», «студент-викладач» здійснюється за допомогою гаджетів, перш за все підключених до інтернету комп'ютерів та телефонів.

Характер звернення до джерел (літератури, інтернет ресурсів)

У зв'язку з обсягом наукової та псевдонаукової та псевдонавчальної літератури у процесі роботи над окремими темами курсу студент повинен звертатися до літератури, що рекомендується (відповідні списки джерел є на платформі Moodle ЗНУ). Якщо трапляється цікаве та ґрунтовне, на погляд студента, джерело, не зазначене у рекомендованих списках, потрібно запитати викладача про доцільність його використання, при цьому надавши (на прохання викладача) йому відповідну книгу або статтю.

Зверніть увагу на те, що у списках джерел до практичних занять та індивідуальної роботи майже ніколи не зазначені підручники!!! До них звертаємося для систематизації знань наприкінці терміну вивчення дисципліни.

Категорично забороняється використовувати наукову інформацію з нередагованих сайтів!!!

Намагайтеся користуватися тими платформами, які названо у списках джерел.

Будь-яке наукове/навчальне/методичне джерело має автора, тому читати чужі матеріали, навіть для чогось переписані у власний зошит, під час відповіді забороняється. Можна лише за необхідності навести точну цитату, зазначивши при цьому: «Цитую за роботою (автор, назва)».

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем. Всі матеріали, що надсилаються, у назві мають містити прізвище студента, шифр групи та назву/номер теми.

Всі контрольні завдання необхідно виконувати та відправляти на перевірку вчасно. Не нехтувати часом дедлайну, виставленому у Moodle ЗНУ! Пролонгуватися цей час не буде (за винятком наявності поважних причин для невиконання вчасно роботи).

Тести перевіряються у Moodle ЗНУ автоматично одразу після тестування.

Перевірку письмових робіт викладач здійснює впродовж тижня.

Під час дистанційного навчання спілкування здійснюється через Moodle ЗНУ, Zoom, Viber, WhatsApp.

Час відеоспілкування (пари, консультації, заліки, екзамени) визначається чинним розкладом занять та є незмінним.

Студент може ініціювати відео або аудіо зустріч з викладачем та всією групою та узгодити час такого спілкування, зручний для всіх комунікантів.

Час відеозв'язку для захисту курсових робіт, інструктажів, виховних заходів визначається кафедрою.

ДОДАТОК ДО СИЛАБУСУ ЗНУ – 2023-2024 рр.

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2023-2024 н. р. доступний за адресою:
<https://tinyurl.com/yckze4jd>.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ. Студенти і викладачі Запорізького національного університету несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності, затверджених Кодексом академічної доброчесності ЗНУ: <https://tinyurl.com/yaбук4ad>. Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти (додається в обов'язковому порядку до письмових кваліфікаційних робіт, виконаних здобувачем, та засвідчується особистим підписом): <https://tinyurl.com/y6wzzlu3>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методикку проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА. Порядок зарахування результатів навчання, підтверджених сертифікатами, свідоцтвами, іншими документами, здобутими поза основним місцем навчання, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті: <https://tinyurl.com/y8gbt4xs>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога Марті Ірини Вадимівни (061)228-15-84, (099)253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: Борисов Костянтин Борисович
Електронна адреса: uv@znu.edu.ua Гаряча лінія: Тел. (061) 228-75-50

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь-ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ. Наукова бібліотека: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок – п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

ЕЛЕКТРОННЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE): <https://moodle.znu.edu.ua>
Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

Центр інтенсивного вивчення іноземних мов: <http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

Центр німецької мови, партнер Гете-інституту: <https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/oczn/nim>

Школа Конфуція (вивчення китайської мови): <http://sites.znu.edu.ua/confucius>